

โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดพืชผัก ในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง

การนำองค์ความรู้ด้านการผลิตพืชผักแบบครบวงจรของโครงการหลวงไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงแต่ละแห่ง เป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างอาชีพและเป็นทางเลือกในการทำการเกษตรให้กับเกษตรกรบนพื้นที่สูง ดังนั้น การดำเนินงานงานวิจัยเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตและการตลาดพืชผัก มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่โครงการขยายผลฯ เป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้การปลูกผักบนพื้นที่สูงมีรูปแบบการผลิตและการตลาดที่เหมาะสม มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน สามารถลดรายจ่าย และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบเทคโนโลยีโครงการหลวงในการผลิตและการตลาดของพืชผักที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและภูมิสังคมของพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง และปรับปรุงวิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปพริกกะเหรี่ยง ซึ่งสรุปผลการดำเนินงาน มีดังนี้

1. การทดสอบและสาธิตการปลูกแตงกวาญี่ปุ่นในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงน้ำแขวง
พบว่า แปลงทดสอบมีรายได้สุทธิ 16,003 บาทต่อพื้นที่ 360 ตารางเมตร ซึ่งมากกว่าแปลงควบคุม 50.21 เปอร์เซ็นต์ โดยวิธีปฏิบัติที่ดีในการปลูกแตงกวาญี่ปุ่น ประกอบด้วย การขุดดินตากแดด ใส่ปุ๋ยโดโลไมท์ เพื่อปรับสภาพความเป็นกรดของดิน การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน เพื่อช่วยป้องกันและลดการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืช

2. การศึกษากระบวนการวางแผนการผลิต – ตลาดพืชผักในพื้นที่โครงการขยายผลฯ น้ำแขวง
พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนการปลูก ตั้งแต่การเลือกชนิดพืช การปลูกและปฏิบัติดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการสำรวจตลาดในพื้นที่ โดยเกษตรกรสามารถปลูกพืชผักส่งให้โรงเรียนในพื้นที่ 5 โรงเรียน ปริมาณผลผลิตรวม 792 กิโลกรัม รายได้รวม 11,880 บาท ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 151 กิโลกรัม รายได้เฉลี่ย 2,273 บาท/เดือน

3. การทดสอบและสาธิตการปลูกผักภายใต้โรงเรือนขนาด 6 x 24 เมตร ร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่โครงการขยายผลฯ คลองลาน (บ้านอุดมทรัพย์และปางมะนาว) พบว่า เกษตรกรมีการวางแผนการปลูกผักพืชผัก และใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน รวมไปถึงปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ฮอร์โมนไข่ และสารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช ตามปฏิทินการปลูกพืช ทำให้ผลผลิตพืชมีปริมาณสม่ำเสมอ โดยข้อมูลปริมาณผลผลิต ต้นทุน รายได้ และรายได้สุทธิ

4. การศึกษาวิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพริกกะเหรี่ยง ดำเนินงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงสบเมย พบว่า หลังจากประเมินการเข้าทำลายของแมลงศัตรูหลังการเก็บเกี่ยวทุกเดือน เริ่มพบแมลงศัตรูหลังการเก็บเกี่ยวพริกกะเหรี่ยงในเดือนที่ 5 ของการประเมิน ซึ่งพบในถุงพลาสติกกรรมวิธีชุดควบคุม 20 เดือนที่ 6 ของการประเมินพบในกรรมวิธี แซ่หางไหลสด 40 เปอร์เซ็นต์ สำหรับเดือนที่ 7 พบในกรรมวิธีแซ่ว่านน้ำ 20 เปอร์เซ็นต์ แซ่หางไหลสด 20 เปอร์เซ็นต์ แซ่สารสกัด D3 20 เปอร์เซ็นต์ แซ่น้ำเปล่า 20 เปอร์เซ็นต์ และในเดือนที่ 8 พบในกรรมวิธี ชุดควบคุม 20 เปอร์เซ็นต์ แซ่ว่านน้ำ 20 เปอร์เซ็นต์ แซ่น้ำเปล่า 20 เปอร์เซ็นต์ โดยแมลงที่พบ คือ มอดยาสูบ หนอนมอดยาสูบ และผีเสื้อข้าวเปลือก สำหรับกรรมวิธีการนี้ และลวกน้ำเดือด ไม่พบแมลงศัตรูหลังการเก็บเกี่ยว แต่สีของพริกกะเหรี่ยงไม่ได้คุณภาพ และในทุกกรรมวิธีที่บรรจุในถุงสุญญากาศ ไม่พบแมลงศัตรูหลังการเก็บเกี่ยว

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เกษตรกรในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปลูกพืชผักของตนเอง โดยมีการใช้สารเคมีที่ถูกต้องเหมาะสมหรือลดการใช้สารเคมีเกษตร ทั้งนี้เพื่อลดรายจ่ายและสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน

2. นำเสนอผลงานวิจัยในการสัมมนางานวิจัยของมูลนิธิโครงการหลวงและสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ในวันที่ 3 กันยายน 2557 ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางแสดงข้อมูลการปลูกพืชผักในโรงเรือนของเกษตรกรในพื้นที่ขยายผลฯ คลองลาน (บ้านอุดมทรัพย์ และปางมะนาว) ในเดือนพฤษภาคม – กันยายน 2557

ชื่อหมู่บ้าน	รายชื่อเกษตรกร	ชนิดพืชผัก	ปริมาณผลผลิต (กิโลกรัม)	ต้นทุน (บาท)	รายได้จากการจำหน่าย (บาท)	รายได้สุทธิ (บาท)
บ้านอุดมทรัพย์	นายทองศิษฐ์ จอมศิริวัฒน์	ผักกาดขวางตั้ง	113	854	1,168	314
		ผักกาดฮ่องเต้	89	904	1,780	876
		ผักกาดขาวปลี	127	450	2,540	2,090
		มะเขือเทศเชอร์รี่	48	2,160	1,200	-960
บ้านปางมะนาว	นางเฉลิม คงเพชรศักดิ์	คะน้า	40	804	1,200	396
		ผักกาดขวางตั้ง	140	454	2,800	2,496
	คะน้า	5	150			
	นางเฉลียว ศรีทัศน์	ผักกาดขวางตั้ง	180	454	3,600	3,146
	นางสำลี คงเพชรศักดิ์	ผักกาดขวางตั้ง	230	454	4,606	4,152
นางแสง ไอจัน	ผักกาดขวางตั้ง	127	454	2,540	2,086	

ภาพแสดงการทดสอบและสาธิตการปลูกแตงกวาญี่ปุ่น

ภาพแสดงการทดสอบและสาธิตการปลูกพืชผักแบบผสมผสาน

ภาพแสดงการทดสอบและสาธิตการปลูกผักภายใต้โรงเรือน

ภาพแสดงการศึกษาวិธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพริกกะเหรี่ยง